

Давидюк Т.В.,

доцент кафедри фінансів,

Житомирський державний технологічний університет

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ТРАКТУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТТЯ

"ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ"

В сучасних умовах проблема використання людського капіталу стає все більш актуальною. Вирішальною в розвитку економіки країни є роль людини як носію багатства, що зумовлює максимальне і всебічне використання людських ресурсів.

Слід зазначити, що серед вчених немає єдності в підходах до визначення змісту людського капіталу. Сьогодні цьому питанню присвячуються монографії, статті, конференції, дослідження в дисертаційних роботах і т.д. Вивчення цього нового питання показує, що, як і будь-яке "нове", він несе в собі велике розмаїття понять, що не дає можливості говорити про систему, здатну пояснити явища, що відбуваються, в області використання людського капіталу як рушійної сили сучасного підприємництва.

На сьогоднішній день не існує структурованого і самодостатнього підходу до використання понять, що відносяться до опису можливостей використання людського капіталу на підприємстві і, якщо не обґрунтувати обмеження термінології, що використовується, то не вдасться визначити їх взаємозв'язок, а отже й організувати системні дослідження даного явища. Необхідно побудувати модель управління перетворенням творчої енергії особових інтелектуально-творчих можливостей співробітників підприємства в інтелектуальні ресурси підприємства, які в сукупності з матеріальними ресурсами утворюють його конкурентно-ринкові ресурси.

Можна досить довго цитувати сучасних дослідників людського капіталу, але з наведених авторами визначень можна зробити висновок: діапазон підходів до цього поняття достатньо великий. Але, на жаль через "велич" російської мови в публікаціях вітчизняних і зарубіжних дослідників зустрічається значна кількість термінів, близьких або просто подібних, які вільно об'єднують в собі різні характеристики процесу використання людського капіталу. Зокрема, це стосується таких термінів, як: людський капітал, людський потенціал, людський актив, людські ресурси, інтелектуальні ресурси, інтелектуальний потенціал, інтелектуальний актив і т.п.

Економісти при визначенні поняття "людський капітал" враховують наступні особливості.

1. Людський капітал є головною цінністю сучасного суспільства, а також основоположним чинником економічного зростання.

2. Формування людського капіталу вимагає значних витрат як від самого індивідуума, так і від суспільства в цілому.

3. Людський капітал може бути накопичений, а саме індивідуум може придбавати певні навички, здібності, може покращити своє здоров'я.

4. Людський капітал протягом свого життя не тільки придбає знання, але і зноситься, як фізично, так і морально. Застарівають знання індивідуума, тобто економічно змінюється вартість людського капіталу в процесі буття, людський капітал амортизується.

5. Інвестиції в людський капітал дають своєму власнику, як правило, в майбутньому більш високий дохід. Для суспільства вкладення дають більш тривалий (за часом і характером) економічний і соціальний ефект.

6. Інвестиції в людський капітал носять досить тривалий характер. І якщо інвестиції в людський капітал освіти мають період 12 – 20 років, то в капітал здоров'я людина проводить вкладення протягом всього періоду часу.

7. Людський капітал відрізняється від фізичного ступенем ліквідності. Людський капітал не відділимий від його носія – живої людської особи.

8. Прямі доходи, які одержує людина, контролюються ним незалежно від джерела інвестицій.

9. Від рішення людини, від його волевиявлення залежить функціонування людського капіталу. Ступінь віддачі від застосування людського капіталу залежить від індивідуальних інтересів людини, від його переваг, його матеріальної і моральної зацікавленості, світоглядів, від загального рівня його культури.

Підсумовуючи різні підходи до дослідження і визначення категорії “людський капітал”, ми даємо таке його визначення: **людський капітал** – це сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людьми (людиною) певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, який цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері суспільного виробництва, сприяє зростанню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів його власника.

Слід звернути увагу на кілька принципових моментів, що впливають з цього визначення:

1) людський капітал – це не просто сукупність зазначених характеристик, а саме сформований або розвинений в результаті інвестицій і накопичений певний запас здоров'я, знань, умінь, навиків, здібностей, мотивацій;

2) це такий запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивації, який доцільно використовується для одержання корисного результату і сприяє зростанню продуктивності праці і виробництва;

3) використання людського капіталу закономірно призводить до зростання доходів даного працівника в майбутньому шляхом відмови від частини поточного споживання;

4) збільшення доходів сприяє зацікавленості працівника, і це приводить до подальшого інвестування в людський капітал;

5) людські здібності, дарування, знання і т.д. є невід'ємною частиною кожної людини;

6) мотивація є необхідним елементом для того, щоб процес відтворення (формування, накопичення, використання) людського капіталу носив повністю завершений характер.